

KOSMAS

Kosmas je autor první domácí kroniky, pro niž se ujal název *Chronica Boemorum* (Kronika Čechů).

Kosmův život

O Kosmově životě máme jen málo informací, které pocházejí vlastně jen z jeho vlastních poznámek. Podle vlastních slov se narodil roku 1045. Pravděpodobně byl synem duchovního, snad kanovníka svatovítské kapituly. Po absolvování pražské katedrální školy studoval v Lutychu (Belgie) u mistra Franka, jenž působil při katedrální škole sv. Lamberta. Je možné, že studoval i na jiných školách v západní Evropě.

Po návratu do Čech (asi kolem roku 1082) se stal kanovníkem svatovítské kapituly. Nejpozději od r. 1120 byl jejím děkanem. Zemřel 21. října 1125.

Chronica Boemorum

Kronika Čechů byla sepsána pravděpodobně v letech 1119 až 1125. Svým obsahem se řadí mezi tzv. národní kroniky. Popisuje dějiny jednoho národa od jeho mýtických počátků po současnost. Mýtické počátky jsou přitom ideologicky velmi důležité, neboť legitimizovaly stávající mocenské uspořádání a vládu přemyslovských knížat.

Kronika Čechů se dochovala v patnácti rukopisech (což svědčí o její oblíbenosti) pocházejících ze 12. až 16. stol.

Kronika je tvořena třemi knihami, jež jsou řazeny chronologicky:

I. kniha

Pojednává o událostech do smrti knížete Jaromíra (1035).

Část knihy je tvořena mýty, ovšem má značný ideologický význam. Vysvětluje původ českého národa a současného politického stavu. Obhájí pozici knížete ve společnosti a vyzdvihuje přemyslovskou dynastii.

II. kniha

Události do počátku vlády Břetislava II. (1092).

Popisuje období politické nestability a rychlého střídání knížat, proto hledá ideál panovníka, který spatřuje v Břetislavovi I.

III. kniha

Události do nástupu knížete Soběslava I. v roce 1125. Kronika není dokončena.

Kosmas čerpal z různorodých pramenů, jako byly starší práce, anály, legendy, ale i z vlastních zkušeností a vyprávění svědků. Kronika byla psána pro Kosmovy současníky, pro klerus a velmože (k předčítání). Na ně se také Kosmas snažil určitým způsobem zapůsobit. Apeloval na vnitřní jednotu země, hledal silného panovníka a především vyzdvihoval přemyslovskou dynastii a hájil její nárok na knížecí trůn.

Edice:

Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874.

Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum. Ed. B. Bretholz. MGH Scriptores rerum Germanicarum, Nova series II. München 1923.

Literatura k tématu:

1. Třeštlík, Dušan: Kosmova kronika. Studie k počátkům českého dějepisectví a politického myšlení: Academia. Praha 1968.
2. Nechutová, Jana: Latinská literatura českého středověku do roku 1400: Vyšehrad. Praha 2000.
3. Bláhová, Marie: Kosmova kronika česká - Úvod, revize překladu (spolu se Z. Fialou), překlad dodatků, studie O Kosmovi a jeho kronice, poznámky, vysvětlivky: Svoboda. Praha 1972.